

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Філологічний факультет

Кафедра загального та прикладного мовознавства

Завідувач кафедри

(підпис) Володимир ГУТОРОВ
(ініціали, прізвище)
“ ” 2023 р.

Принципи та етапи укладання електронного навчального словника

Кваліфікаційна робота
студента 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.10 прикладна лінгвістика
освітньо-професійної програми
«Прикладна лінгвістика та англійська мова»
Хіньова Євгенія Олеговича

Керівник
Крапива Юлія Василівна,
канд. філол. наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти
кафедри загального та прикладного
мовознавства

Оцінка
за національною шкалою _____

Кількість балів: _____

Голова комісії

(підпис) **Ігор ЧОРНИЙ**
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЛЕКСИКОГРАФІЇ	5
1.1 Історія лексикографічних студій	5
1.2 Поняття «словник», будова словникової статті	12
Висновки до розділу 1.....	19
Розділ 2. СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНОГО СЛОВНИКА	20
2.1 Навчальний словник	20
2.2 Типи навчальних словників.....	25
2.3 Порівняння будови словникової статті різних навчальних словників ..	28
Висновки до розділу 2.....	31
Розділ 3. ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ СЛОВНИК	32
2.1 Специфіка укладання електронних навчальних словників.....	32
2.2 Структура електронного навчального словника	36
2.3 Методи укладання електронних навчальних словників	38
Висновки до розділу 3.....	39
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42

ВСТУП

Укладання електронних навчальних словників є актуальною та перспективною темою в сучасному освітньому середовищі. Завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій та збільшенню кількості інтернет-ресурсів, створення ефективних та зручних інструментів для навчання стає все більш важливим завданням. Електронні навчальні словники дозволяють користувачам швидко знаходити переклад слів, термінів та виразів, а також отримувати додаткову інформацію про їх значення, вживання та синоніми.

Актуальність дослідження зумовлена потребою детального опису та розгляду поняття «навчальний словник», його структури та принципів укладання з метою з'ясування можливості створення електронної версії такого словника.

Кваліфікаційну роботу виконано у науковому семінарі «Теоретичні та прикладні аспекти соціолінгвістики» відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри загального та прикладного мовознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Мета виконання роботи полягає у дослідженні та аналізі будови навчального словника, дослідженні його структури та з'ясуванні принципів укладання електронного словника.

Завдання:

- уточнити основні функції навчального словника;
- виділити основні типи навчальних словників, принципи укладання;
- проаналізувати основоположні принципи лексикографування у навчальних словниках;
- схарактеризувати будову словникової статті;
- створити перелік правил та принципів при укладанні електронного навчального словника.

Об'єктом дослідження виступає навчальний словник.

Предметом дослідження є принципи будови та укладання електронних навчальних словників, їх компонентів та складників.

Основними **методами дослідження** є описовий метод, зіставний метод, метод контекстного і компонентного аналізу.

Теоретико-методологічною основою роботи є праці О. Ю. Балалаєвої [Балалаєва, 2014], В. А. Драбовської [Драбовська, 2016], А. Ю. Полукетової [Полукетова, 2012] та інших українських дослідників.

Дотримуючись принципів та етапів створення електронного навчального словника, ми отримали інформацію стосовно методів та структури електронного навчального словника для його подальшого укладання. Словник такого типу допоможе користувачам швидко знаходити необхідну інформацію, покращити мовні навички та сприятиме успішності процесу навчання.

Апробація результатів відбувалась під час проведення занять з наукового семінару «Теоретичні та прикладні аспекти соціолінгвістики».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури (31 позиція). Загальний обсяг дослідження – 44 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

1.1 Історія лексикографічних студій

Спеціальний розділ мовознавства, що займається теорією та практикою укладання словників, називається – лексикографія. Лексикографія з'явилась за потреби пояснення незрозумілих слів та понять. Це наука про лексику та словникову спадщину мови.

Лексикографічні студії є невід'ємною частиною лінгвістики, вони займаються створенням словників, дослідженням лексики та її етимології, визначенням лексичного значення слів та іншими проблемами, пов'язаними з мовними засобами.

Староукраїнська лексикографія – доволі складна галузь мовознавства, що вивчає лексику української мови на певному етапі її формування. Ця дисципліна є важливою для розуміння історичного та культурного минулого України.

Історія староукраїнських словників сягає часів Середньовіччя, коли почався процес формування писемності української мови. Перші українські словники були укладені в 16 столітті, наприклад, «Апостол».

У 17–18 століттях з'являються «Словник словенсько-руський» Мелетія Смотрицького (1646), «Лексикон словенороський» Памви Беринди (1627) та «Словарь устной грамматики» (1763), «Словарь» Григорія Пономаренка. (1728), «Буквар» Миколи Квойки (1771) та інші важливі словники.

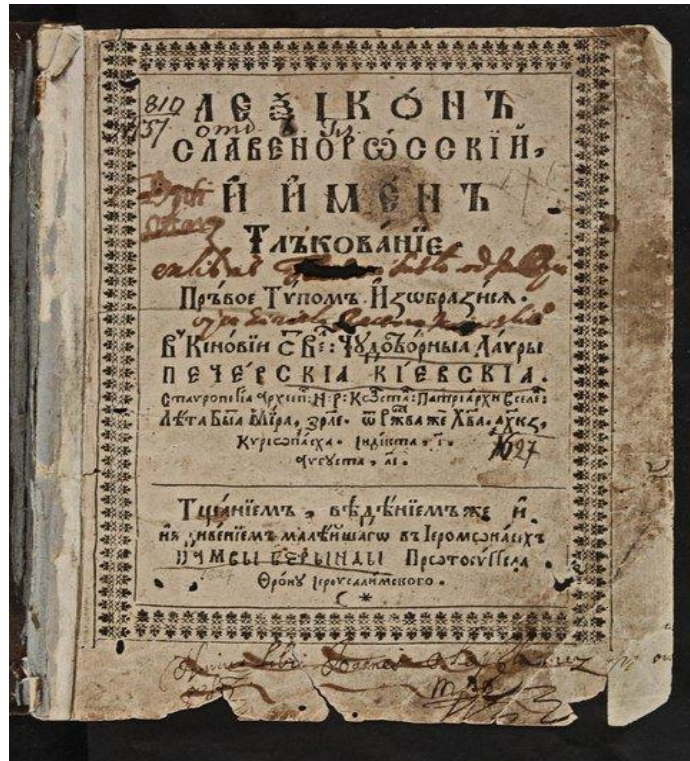

Рис.1.1.

Лексикон словенорський

На певному етапі розвиток української лексикографії обмежувався через політичні чинники. Наприклад, після Української революції 1917–1921 років радянською владою було заборонено друкувати українські словники та інші публікації. Тим не менше, старі українські словники, такі як "Словник української мови" Олександра Пономаренка (1929) та "Словник української мови" Олександра Білецького (1950), продовжували виходити в еміграції.

Після здобуття незалежності Україною у 1991 році новий подих отримали, зокрема, староукраїнські словники – з'явилися нові видання таких джерел, як «Етимологічний словник української мови» Олександра Пономаренка (2003), «Словник української мови» Василя Назаренка (2006), «Словник староукраїнської мови» Андрія Понтовки (2007) та інші.

Такі словники є невід'ємною частиною культурної спадщини України і допомагають зберегти та зрозуміти багате історичне минуле країни. Їх використовують у різних сферах, серед яких археологічні розвідки, практика

перекладачів і редакторів тощо.

Цінну інформацію надає один із перших українських словників – «Словарь слов'янських та інших знаменних слів і виразів» В. Григоровича (1798), який містить близько 10000 слів.

Серед словникової продукції 17 століття особливу увагу привертає праця Ф. Туманського – авторська збірка словників, опублікована в 1793 році, що мала значний вплив на напрям і розвиток українського словникарства в наступні роки. Пояснювані слова Ф. Туманський зафіксував на основі двох історичних документів, опублікованих ним самим, – «Маніфест гетьмана Богдана Михайловича Хмельницького 1648 року» та «Літописець Малоросії» 1710 року. Словник містить 278 заголовних слів (деякі з них пронумеровані) староукраїнською мовою.

В 1798 році як додаток до «Енеїди» виходить словник Котляревського, що подає перелік і пояснює слова з твору (близько 1 000 українських слів).

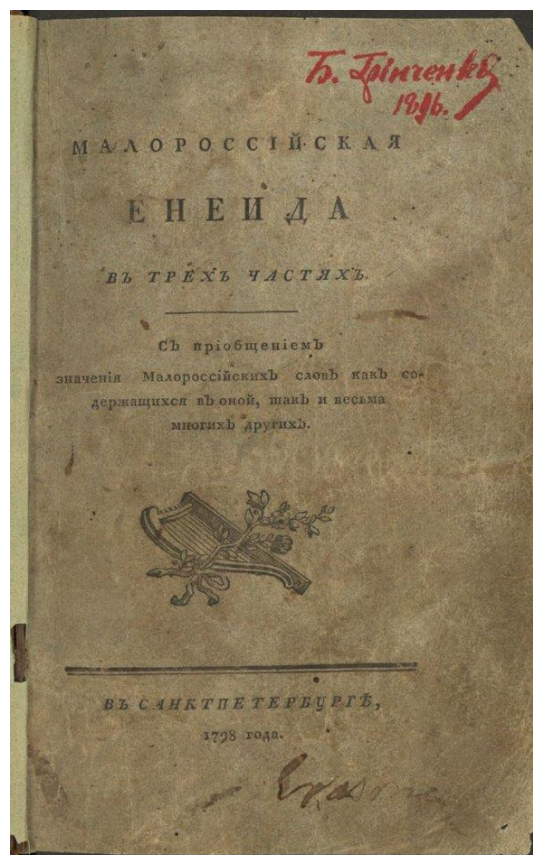

Рис. 1.2.

Енеїда І. П. Котляревського (1798 р.)

Українські лексикографи продовжували активно працювати і в 20 ст. Одним із найвідоміших словників української мови є «Український словник» (1970–1980), який було створено під керівництвом академіка Б. Грінченка. Словник налічує понад 120 тисяч слів і на сьогодні є найповнішим українським словником.

Лексикографія має довгу історію в усьому світі. Одним із найдавніших словників є «Етимологія» Ісидора Севільського (6 століття), що містить інформацію про грецьку та латинську мови. У Середньовіччі виникла потреба у створенні латинсько-грецького словника. Так, у 13 столітті францисканець Е. Джонсон підготував знаменитий «Греко-латинський словник», що містить понад 40 000 слів.

У наш час лексикографія стала однією з найрозвиненіших галузей науки. В Англії було видано численні словники, серед яких «Оксфордський словник англійської мови» (1884–1928) та «Словник англійської мови» Семюела Джонсона (1755).

У США добре відомий перший американський словник англійської мови Merriam-Webster's (1828); у 20 столітті було видано кілька великих словників, серед яких Dictionary of American English (1961) та Dictionary of American Slang (1991).

На сьогодні лексикографія активно розвивається і продовжує випускати нові словники. Одним з найвідоміших словників є «Оксфордський словник англійської мови» (OED). Цей словник містить понад 600 000 слів та їхніх значень, включаючи історичні та місцеві слова, і є одним з найбільших і найповніших словників у світі. OED також збирає і зберігає приклади вживання слів у різних текстах, що робить його важливим ресурсом для лінгвістів та істориків.

Іншим відомим словником є The American Heritage Dictionary (AHD), вперше опублікований у 1969 році; AHD надає детальні пояснення значень слів, етимологію та приклади вживання. Він також містить корисні розділи з

граматики та стилістики.

У наш час також активно розвиваються онлайн-словники, які створюють словники в електронному форматі. Одним з найвідоміших проєктів є «Вікісловник» – вільний словник з відкритим вихідним кодом, що містить понад 6 мільйонів статей різними мовами. «Вікісловник» базується на принципі вільної та відкритої спільноти, це означає, що будь-хто може зробити свій внесок у розвиток словника.

Рис. 1.3.

Логотип «Вікісловника»

Україна продовжує традиції лексикографії, що знайшло своє відображення у створенні відомих словників та словникових видань. Український науковий словник (УНС) є одним із найважливіших словникових проєктів в Україні. Словник містить понад 700 000 слів і словосполучень з різних галузей знань, які детально описані та науково вивірені. УНС був створений у 1969 році і досі активно поповнюється.

Крім УНС, існують інші лексикографічно важливі словники, такі як «Словник української мови» (1953–1963), «Словник сучасної української мови» (1990), «Український тезаурус» (1995), підготовлений Інститутом мовознавства ім. О. О. Потебні Академії наук УРСР.

Лексикографія посідає особливе місце сьогодні, коли дедалі більше уваги приділяється розвитку мовної культури та мовній політиці. Створення нових та оновлення існуючих словників сприяє збереженню та розширенню словникового складу мови, а також забезпечує легкий доступ до інформації та ресурсів для вивчення та використання мови.

Загалом лексикографія є значущою галуззю мовознавства, яка допомагає зберігати та вивчати мовну спадщину, розвивати мовну культуру, забезпечувати доступ до інформації та ресурсів для вивчення та використання мови. Незважаючи на те, що лексикографія постійно змінюється і розвивається в сучасному суспільстві, її значення є стабільно важливим, оскільки вона є одним з основних засобів збереження і розвитку мов.

Однією з проблем укладання словників є проблема додавання нових слів до словника. Мови постійно розвиваються і з'являються нові слова, які можуть стати частиною мови. Однак не обов'язково включати до словника всі нові слова і вирази, оскільки вони можуть бути тимчасовими, місцевими, діалектними або сленговими.

Ще однією проблемою при укладанні словників є проблема неадекватних визначень слів. Як наслідок, словники можуть містити неправильні або неадекватні визначення. Словники також можуть містити помилки через непрофесіоналізм автора словника або помилки, що виникають під час копіювання та друку.

У сучасному світі укладання словників стикається з новими викликами. Одним із них є розвиток машинного навчання, що спричиняє зміни в лексичному складі мов і змінює способи вживання слів. Це може вимагати оновлення та перегляду існуючих словників і створення нових, які б

відображали сучасний стан мови та мовлення.

1.2. Поняття «словник», будова словникової статті

Словник – це зібрання слів, розташованих у певному порядку, що містить їхні визначення, синоніми, антоніми, вживання, ідіоми та іншу інформацію. З'ясуємо інші визначення з приводу того, що таке словник. Згідно з визначенням, словники – це «зібрання слів, розташованих у певному порядку (алфавітному, тематичному, гніздовому тощо)» [Національна бібліотека ... , ел. ресурс]. Словники є засобом накопичення результатів дослідницької та пізнавальної діяльності людства. Вони збирають знання та досвід великої кількості поколінь. На думку В. Драбовської, «... словник є засобом відображення культури суспільства, його національної унікальності й неповторності, особливостей способу життя та діяльності» [Драбовська, 2016, с. 3]. Словники виконують декілька важливих функцій, а саме: інформативну, нормативну та правописну функцію. Інформативна функція пояснюється тим, що деякі словники є інформаційними джерелами для розуміння певних явищ. Правописна функція не лише пояснює правильний правопис слів, випадки складних наголошувань, а й надає тлумачні пояснення та форми відмінювання слів. Порівнявши дві думки щодо визначення поняття словника, можна прийти до спільного висновку, що словники – це результат довгого накопичення знань діяльності людини.

Словники бувають загальні, спеціалізовані та етимологічні. Загальні словники містять загальноповсякденну лексику, найпоширеніші ідіоми та фразеологізми. Вони призначені для широкого кола читачів і містять інформацію про слова, які використовуються в повсякденному житті. Такі словники бувають одномовні (містять лише одну мову) та двомовні (містять переклади на інші мови).

Спеціалізовані словники містять терміни та спеціалізовані слова для певних

галузей знань, таких як медицина, право, техніка та економіка. Ці словники орієнтовані на фахівців і студентів у певних галузях знань.

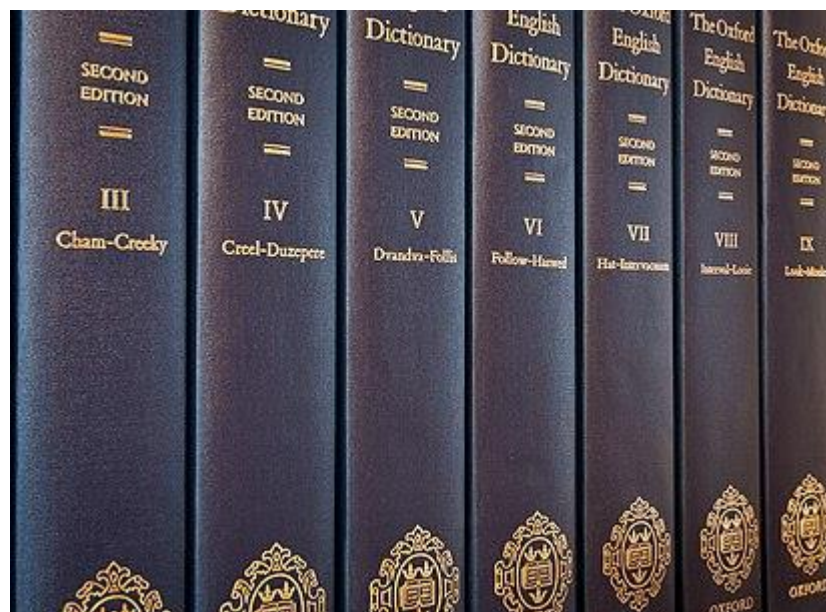
Етимологічні словники містять історію, походження та етимологію слів. Вони надають інформацію про те, як значення слів змінювалися з часом і як вони поширювалися між різними мовами.

Словники можуть бути друкованими або електронними і зазвичай містять тисячі слів. Деякі словники містять приклади вживання слів, ідіоми, пояснення складних понять та іншу корисну інформацію. Словники допомагають покращити розуміння мови та полегшують вивчення нових слів і виразів.

Друковані словники зазвичай складаються з окремих сторінок зі словами та їхніми визначеннями в алфавітному порядку. Крім того, вони можуть містити малюнки, таблиці, схеми та інші додаткові матеріали.

Електронні словники доступні у вигляді програмного забезпечення для комп'ютерів і мобільних пристроїв, а також у вигляді онлайн-словників на веб-сайтах. Електронні словники зазвичай містять більше інформації і дозволяють швидше знаходити слова та вирази за допомогою пошуку.

Одним з найпопулярніших словників є Оксфордський словник англійської мови, який містить понад 600 000 слів, фраз, прикладів і малюнків. Не менш популярний словник – Merriam-Webster для американської англійської.

Оксфордський словник англійської мови

Словники корисні не лише для вивчення мови, вони також є важливими інструментами для мовного спілкування та перекладу. Словники допомагають збагатити словниковий запас, розширити граматику та полегшити спілкування з носіями різних мов.

Крім того, словники охоплюють багато різних спеціальностей, таких як технології, медицина, право та економіка. Ці спеціалізовані словники містять терміни та вирази, що використовуються в певній галузі, і є корисними для фахівців у цій галузі.

Окрім визначення слова, словник може також містити інформацію про те, як часто це слово вживається, його вимову, граматичні правила, синоніми та антоніми тощо, щоб допомогти вам зрозуміти контекст і правильно використовувати слово.

Найбільші словники можуть містити сотні тисяч слів і мають складну структуру та організацію. Наприклад, вони можуть бути розділені за алфавітом або за спеціалізацією, використовувати схеми або індекси для пошуку або надавати різні формати для друкованих та електронних версій. Крім того, словники стають все більш інтерактивними та зручними для користувача завдяки розвитку технологій і штучного інтелекту.

Наприклад, деякі електронні словники пропонують вимову слів і автоматичний переклад або допомагають користувачам підібрати найбільш підходящі синоніми та антоніми до слова.

Словники дуже важливі для розуміння іноземних мов і вивчення нових слів. Багато відомих словників мають електронні версії, якими можна користуватися онлайн або завантажити на комп'ютер.

Однією з основних функцій словника є лексикографічна робота, яка передбачає збір, обробку та систематизацію слів і словосполучень. Завдання

словника полягає у визначенні лексичних значень слів, розрізненні їхніх відтінків та позначенні граматичних і стилістичних відмінностей.

Іншою важливою функцією словника є нормативна робота. Вона полягає у визначенні написання, вимови та граматики слів, а також у стандартизації мови та її норм.

Словники мають велике значення для лінгвістики, філології та перекладу. Вони забезпечують еквівалентність слів у різних мовах, підтримують комунікацію між людьми різних культур і сприяють збереженню мовного багатства.

Коротко кажучи, словник – це довідник, що містить визначення слів та інформацію про них, які подані у словникових статтях. Словники можуть бути загальними або спеціалізованими, у різних форматах і корисними для різних галузей знань.

Словникова стаття – це лексичний запис, що містить інформацію про значення, вживання, вимову та інші характеристики слова.

Основне завдання словникової статті – донести до користувача якомога повнішу інформацію в стислій формі; повнота цієї інформації визначається призначенням словника. У випадку історичних словників словникова стаття має описати найдавнішу фіксацію певного слова, вказати на існування та специфіку його семантичного розвитку і, за потреби, ієрархію його розташування, походження слова, його зв'язок з іншими словами у словнику, спосіб остаточного оформлення слова, його лексичний зв'язок з іншими словами в контексті творів різних жанрів, його вживання. Завдання полягає в тому, щоб виявити географію його частотності та поширення. Однак укладачі не можуть подати всю інформацію про те чи інше слово. Це пов'язано з тим, що такі праці дуже складні у використанні і їх укладання може бути дуже тривалим.

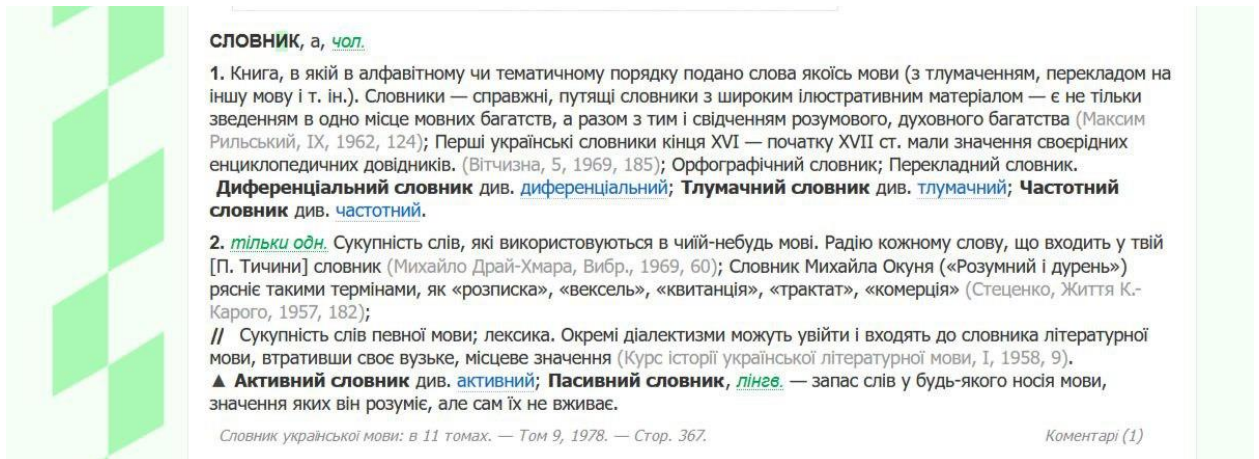

Рис 1.5.

Приклад словникової статті

Структура словникової статті складається з кількох основних частин, які детально описують характеристики слова:

1. Заголовок

Заголовки словникових статей містять самі слова. У багатьох випадках заголовки можуть також містити іншу інформацію, наприклад, частину мови, до якої належить слово, інформацію про переклад або технічні терміни.

2. Фонетичні елементи

Фонетичні елементи надають читачеві інформацію про вимову слова. Зазвичай вони складаються з фонетичних символів, які представляють звуки, що використовуються в слові.

3. Походження слова

Більшість словникових статей містять інформацію про походження або етимологію слова. Ця інформація допомагає зрозуміти значення і вживання слова.

4. Значення слова

Визначення слова — це, мабуть, найважливіша частина словникової статті. Воно інформує читача про значення слова. Зазвичай значення слова поділяється на кілька підзначень, які можуть бути синонімами, антонімами або мати інші характеристики.

5. Приклади вживання.

Щоб допомогти читачам краще зрозуміти значення слова, словникові статті іноді містять приклади, які показують, як це слово використовується в різних контекстах. Ці приклади можуть бути взяті з літератури, газет, наукових текстів або загальноновживані в розмовній мові. Ці приклади допомагають читачам краще зрозуміти, як слово вживається в реальному житті.

6. Синоніми та антоніми

Словникові статті можуть містити інформацію про синоніми та антоніми, тобто слова зі схожим або протилежним значенням. Ця інформація може допомогти читачам зрозуміти, як слово використовується в різних контекстах.

7. Граматичні особливості.

Словникові статті можуть містити інформацію про граматичні особливості слова, такі як однина, множина, рід, час дієслова, число іменників і прикметників, відмінок. Ця інформація допомагає читачам краще зрозуміти, як слово вживається.

8. Зразки словосполучень.

Словникові статті можуть містити інформацію про словосполучення, які містять це слово. Словосполучення – це вирази, які мають певне значення і вживаються як єдина смислова одиниця. Інформація про словосполучення допомагає читачеві краще зрозуміти, як слово вживається в різних фразеологічних контекстах.

Всі ці частини, з яких складається словникова стаття, сприяють кращому розумінню слова та його використанню. Важливо звертати увагу на контекст, в якому вживається слово. Слід також зазначити, що словникова стаття може не містити всієї інформації про слово, тому за необхідності слід звертатися до інших джерел.

Загалом словникові статті є складними і містять багато інформації. Ця інформація допомагає читачеві краще зрозуміти значення слова, його вживання та зв'язок з іншими словами. Оскільки слова є цінними

будівельними блоками мови, словникові статті є важливим джерелом інформації для всіх, хто вивчає мову. Знання структури словникових статей допомагає читачам краще зрозуміти, як користуватися словниковими ресурсами і як шукати інформацію про слова.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі ми детально проаналізували основні поняття лексикографії, які є основою для розуміння процесу укладання словників. Ми розглянули ключові терміни в цій галузі, такі як лексикографія, словник, словникова стаття.

Ми також розглянули історію лексикографії, відзначаючи етапи розвитку та важливі події. Починаючи з староукраїнської лексикографії до сучасних електронних словників, можна побачити прогрес і зростаючий інтерес до вивчення слів та їхніх значень.

Також розглянули поняття словника та структури словникової статті. Словник – це зібрання слів, розташованих у певному порядку, що містить їхні приклади вживання, синоніми, антоніми, ідіоми та іншу інформацію. Словникові статті містять такі компоненти, як заголовок, фонетичні елементи, приклади, синоніми, антоніми, ідіоми та певну додаткову інформацію.

Цей розділ забезпечив теоретичну основу та передумови для вивчення процесу укладання електронних навчальних словників. Він дав уявлення про основні поняття словникарства, зокрема про структуру та складники словникової статті. Ці знання будуть використані в наступних розділах для розробки та впровадження ефективного електронного навчального словника.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНОГО СЛОВНИКА

2.1. Навчальний словник

У сучасному освітньому процесі навчальні словники відіграють важливу роль як необхідний ресурс для розвитку мовних навичок учнів. Як справедливо зазначають Ю. В. Крапива та О. В. Медведь, «навчальні словники становлять окремий тип словників, що характеризуються навчальною спрямованістю й використовуються під час навчальної діяльності як основний або допоміжний засіб» [Крапива, Медведь, с. 173].

У цій частині роботи будуть розглянуті основні функції та завдання навчальних словників та їх важливість для ефективного вивчення мови. Для цього спочатку сформуємо визначення навчального словника та порівняємо визначення, які дають різні лексикографи та філологи.

Навчальні словники – це комплексні інструменти, які виконують різноманітні завдання з різними функціями, спрямованими на підтримку та покращення процесу вивчення мови. На думку А. Полуектової, щодо навчальних словників, то «словники містять найбільш уживані та розповсюджені терміни з певної галузі знань, характеризуються наявністю при кожному слові мінімально необхідної лексикографічної інформації» [Полуектова, 2012, с. 76]. Дослідниця додає вказівку на те, що такі видання вирізняються «поділом лексики на продуктивну та рецептивну, наявністю методичних вказівок щодо оволодіння матеріалом, аналізу термінів» [Полуектова, 2012, с. 76].

За визначенням О. Балалаєвої, навчальний словник – це «електронне довідкове видання упорядкованого переліку мовних одиниць (слів, словосполучень, фраз, термінів), призначене для навчання певного аспекту мови або виду мовленнєвої діяльності і орієнтоване на конкретний рівень мовної компетенції користувачів» [Балалаєва, 2016, с. 31]. Порівнявши ці два

твердження, можна дійти висновку, що навчальний словник – це довідкове видання, що містить знання певної галузі, містить лексичну інформацію щодо термінів, їх правильного вживання та спрямоване на ознайомлення користувачів з термінологією даної галузі.

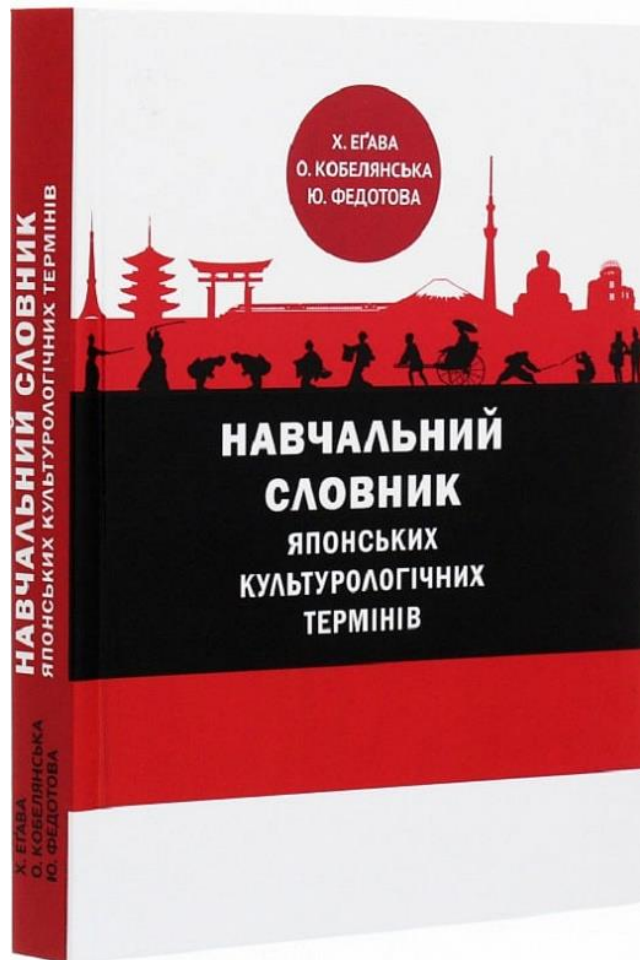

Рис 2.1.

Приклад навчального словника

Навчальні словники, як і всі інші види словників, виконують свої завдання та мають функції, які прописані нижче.

По-перше, навчальний словник слугує довідником мовних одиниць, включаючи слова, ідіоми, вирази, визначення та пояснення. Він надає вичерпну інформацію про значення, написання та граматичні особливості слів.

Ця функція допомагає учням розуміти значення та вживання слів у різних контекстах і сприяє їхньому мовному розвитку.

По-друге, навчальні словники – це активні інструменти для розширення словникового запасу. Вони допомагають учням та студентам збільшити свій словниковий запас і вивчати нові слова. За допомогою словників учні можуть вивчати синоніми, антоніми та споріднені слова, збагачувати свій словниковий запас і розвивати навички точного та виразного самовираження.

По-третє, вивчення словника допомагає учням зрозуміти контекст, у якому вживаються різні слова. Це особливо важливо для тих, хто вивчає іноземні мови. Надаючи приклади речень і ситуацій, в яких вживаються слова, словники допомагають учням зрозуміти значення і контекстне використання слів. Це допомагає розвивати навички читання, розуміння текстів і правильного використання слів у власному мовленні.

Крім того, навчальні словники можуть містити завдання для відпрацювання правопису та вимови. Щоб допомогти учням правильно вимовляти слова та навчати орфографії, можна надати аудіо транскрипцію. Завдання на орфографію та вимову можуть допомогти учням уникнути типових помилок, відтворити звуки та вдосконалити навички правильного вживання в письмовій та усній мові.

Загалом, навчальні словники виконують низку завдань, спрямованих на розвиток мовних навичок учнів. Вони допомагають розширити словниковий запас, зрозуміти значення слів та їх використання в контексті, покращити навички правопису та вимови. Крім того, словники можуть надавати інформацію про нюанси мови, граматичні правила та мовленнєві моделі. Використання навчальних словників може допомогти підвищити рівень володіння мовою та підвищити впевненість учнів у своїх мовних навичках.

Основне завдання навчального словника – забезпечити лексичну підтримку вивчення мови як іноземної, так і рідної. Для цього необхідно: а) узгоджувати дані навчального словника із завданнями програми вивчення (як за тематикою,

так і за кількістю слів, що підлягають засвоєнню) на певний період часу; б) орієнтуватися на співрозмовника (учня чи студента); в) враховувати етап вивчення мови; г) враховувати вік співрозмовника; д) враховувати мету вивчення мови (наприклад, оволодіння розмовною мовою, розвиток навичок перекладу, розуміння спеціалізованої літератури тощо).

У сучасному цифровому світі електронні навчальні словники також широко використовуються для забезпечення швидкого та легкого доступу до мовної інформації. Вони також містять аудіо- та відеоматеріали, інтерактивні вправи та тести, які роблять вивчення мови більш цікавим та ефективним.

Навчальні словники також можуть бути тематичними або професійними. Наприклад, медичні, технічні та юридичні словники. Ці спеціалізовані словники містять спеціальні слова та терміни, що використовуються в певній галузі. Вони є незамінними помічниками для студентів, які навчаються за певною спеціалізацією або готуються до подальшого навчання.

Однією з основних функцій навчального словника є підтримка самостійного навчання. Студенти та учні можуть використовувати словники в будь-який час і в будь-якому місці для вирішення мовних проблем, вивчення нової лексики та поглиблення розуміння мови. Учні можуть визначати та вирішувати власні мовні проблеми, що є важливим інструментом для самоосвіти та вдосконалення мовних навичок.

Важливо також зазначити, що навчальні словники можуть мати культурний вимір. Вони можуть містити інформацію про культурні особливості та використання мови в різних країнах і культурах. Це допомагає учням зрозуміти й оцінити розмаїття мовних практик, розвиває міжкультурну компетентність і сприяє підвищенню культурної грамотності.

Таким чином, словники виконують низку важливих функцій і завдань, які сприяють розвитку мовних навичок учнів. Словники є надійним джерелом інформації про слова та їх значення, правопис, граматику та вимову. Функції словників включають надання довідкової інформації, розширення

словникового запасу, розвиток розуміння контексту та вживання, покращення правопису та вимови.

Словники є важливими інструментами для тих, хто вивчає мову, щоб допомогти їм зрозуміти значення слів і фраз у текстах і розмовах. Надаючи вичерпні визначення та пояснення, словники дають учням чітке уявлення про значення та контекст, в якому вживається слово.

Однією з основних функцій навчального словника є розширення словникового запасу учня. Навчальні словники містять велику кількість слів, які допомагають учням розширити свої мовні знання і використовувати широкий спектр виразів та ідіом. Регулярно користуючись словником, учні можуть активно вивчати нові слова і вчитися правильно використовувати їх у різних контекстах.

Мета навчального словника також полягає в тому, щоб полегшити розуміння слів і використання їх у правильному контексті. Приклади речень і синонімів надаються, щоб допомогти учням зрозуміти, як використовувати слова в різних ситуаціях. Це допомагає розвивати навички читання та письма, а також розуміння та аналізу текстів. Це особливо корисно для тих, хто вивчає іноземні мови, оскільки допомагає їм вивчати звуки і правильно вимовляти слова.

Крім того, навчальні словники можуть мати інтерактивний формат, бути доступними в електронному вигляді або онлайн. Це дозволяє користувачам швидко знаходити потрібну інформацію, використовувати відповідні функції пошуку та взаємодіяти з навчальним матеріалом. Електронні словники також можуть містити відео- та аудіоматеріали, вправи та тести, щоб зробити вивчення мови більш цікавим та ефективним.

Навчальні словники є незамінним інструментом у процесі вивчення мови. Вони виконують різні функції, такі як надання довідкової інформації про слова, розширення словникового запасу, полегшення розуміння контексту та вживання, а також покращення правопису та вимови. Навчальні словники

допомагають розвивати мовні навички, покращувати розуміння та використовувати мову в різних ситуаціях. Електронні версії зробили словники ще доступнішими та кориснішими для користувачів.

2.2 Типи навчальних словників

Існують різні типи навчальних словників, кожен з яких має свої особливості та призначення.

- Монолінгвальні словники

Це словники, які пояснюють слова кількома іншими словами. Вони не вимагають перекладу на рідну мову, тому ви можете зосередитися на вивченні мови. Зазвичай є детальне пояснення значення та вживання слова, а також синоніми та антоніми. Приклади одномовних словників: наприклад, Oxford Advanced Learner's Dictionary, Longman Dictionary of Modern English.

- Двомовні словники

Двомовні словники надають пояснення слів двома мовами: мовою, яку ви вивчаєте, і мовою, на яку ви перекладаєте. Вони допомагають вивчати нові слова та розуміти контекст. Вони також можуть містити корисну інформацію, таку як граматику та правила вимови. Прикладами двомовних словників є Collins Cobuild English Dictionary та Cambridge Learner's Dictionary.

- Електронні словники

Електронні словники доступні у двох форматах: онлайн і офлайн. Електронні словники зазвичай містять детальний опис слів, їх вживання в різних контекстах, вимову, синоніми та антоніми. Вони також можуть мати такі корисні функції, як переклад, транскрипція, коментарі та коментарі користувачів. Прикладами електронних словників є Merriam-Webster Online Dictionary, Dictionary.com.

- Тлумачні словники

Тлумачні словники містять пояснення слів і зазвичай не містять перекладів на інші мови. Вони надають детальні пояснення значення, вживання та вимови слів. Це забезпечує глибше розуміння значення слів. Прикладами таких словників є American Heritage English Dictionary та Оксфордський словник англійської мови.

- Технічні словники

Словники, що спеціалізуються на термінах і жаргоні, які використовуються в певній галузі або професії. Вони надають повні визначення та пояснення термінів і допомагають зрозуміти їхнє значення в контексті певної галузі. Прикладами спеціалізованих словників є «Словник комп'ютерних наук» Ендрю Баттерфілда та «Оксфордський словник юридичних термінів».

- Фразеологічні словники.

Цей словник містить ідіоми та вирази, що використовуються в мові. Він пояснює значення цих виразів і те, як їх використовувати в певних ситуаціях. Ці словники допоможуть вам розширити свій словниковий запас і вивчити вирази, які додадуть колориту вашій мові. Прикладом словника ідіом є «Кембриджський міжнародний словник ідіом» (A Dictionary of English Idioms).

- Етимологічні словники

Етимологічні словники вивчають походження та етимологію слів. Вони розкривають історію та еволюцію мови, показуючи її походження та зв'язки з іншими мовами. Ці словники допомагають краще зрозуміти лексичну структуру мови та поглибити мовні знання. Прикладами етимологічних словників є «Оксфордський етимологічний словник» та «Англійський етимологічний словник».

- Узагальнюючі словники.

Такі словники містять широкий спектр слів з різних галузей. Вони охоплюють загальноповсякденні слова, що використовуються в повсякденному житті та навчанні. Вони часто містять визначення, приклади, синоніми та антоніми, щоб допомогти вам зрозуміти контекст слова.

- Спеціалізовані словники.

Словники, що спеціалізуються на певній галузі знань, наприклад, медицині, біології, економіці чи інформатиці. Вони надають детальну інформацію про терміни, спеціальні вирази та поняття, що використовуються в певній галузі. Ці словники допоможуть вам зрозуміти спеціалізовані тексти та розширити свій словниковий запас у певних галузях.

- Словники для вивчення іноземної мови

Цей тип словників призначений для тих, хто вивчає іноземні мови. Зазвичай вони містять переклади, визначення та приклади вживання слів з однієї мови на іншу. Вони також можуть містити граматичні правила, фразові дієслова, ідіоматичні вирази та інші матеріали, корисні для вивчення мови.

- Словники з ідіомами та колоритними виразами

Ці словники зосереджені на виразах та ідіомах, які не можна зрозуміти виключно з точки зору словникових значень окремих слів. Вони пояснюють значення ідіом, фразеологізмів та розмовних виразів і містять приклади. Словники корисні для розуміння культурних аспектів мови і для розвитку комунікативних навичок.

- Словник синонімів та антонімів

Цей словник корисний для пошуку альтернативних виразів та антонімів для певних термінів і понять. Він містить велику кількість синонімів та антонімів, які допоможуть вам уникнути повторюваних виразів і використовувати більш точні слова.

2.3. Порівняння будови словникової статті різних навчальних словників

Будови словникових статей різних навчальних словників можуть варіюватись залежно від конкретного словника. У підрозділі 2.2 наведено приклади для різних типів навчальних словників. Для порівняння будови словникової статті різних навчальних словників було обрано 3 типи словників і по кожному прикладу з них зроблено аналіз.

Цими трьома типами словників є :

- Монолінгвальний (Oxford Advanced Learner's Dictionary (OALD));
- Двомовний словник (Cambridge Learner's Dictionary (CLD));
- Словник синонімів (Практичний словник синонімів української мови [Караванський, 2000]).

Oxford Advanced Learner's Dictionary (OALD) та Cambridge Learner's Dictionary (CLD) є відомими та широко використовуваними словниками англійської мови. Але перед тим як порівнювати всі ці словники, для початку порівняємо загальні риси цих трьох типів словників. Почнемо зі словника синонімів української мови.

Словник синонімів містить перелік слів, які мають схожі або близькі за значенням слова. Кожне слово у статті супроводжується переліком синонімів, тобто інших слів, що мають подібне значення. Додатково, статті можуть містити контекстові приклади вживання синонімів або пояснення відтінків значень між ними.

Двомовний словник містить слова та їх переклади з однієї мови на іншу. Кожна стаття у двомовному словнику містить слово або вираз з однієї мови та його еквівалентний переклад або пояснення на іншій мові. Додатково до словникової статті можуть бути надані такі елементи:

- Фонетичний запис або вимова слова;
- Граматичні характеристики слова (рід, число, відмінок тощо);

- Додаткові переклади, синоніми або антоніми;
- Контекстові приклади вживання слова.

Монолінгвальний словник – словник спрямований на пояснення значень слів та надання інформації про їх вживання. Зазвичай, кожна словникова стаття в монолінгвальному словнику містить елементи, які зображені у таблиці 2.1:

Таблиця 2.1.

Будова словникової статті монолінгвального словника

Слово, яке пояснюється.
Фонетичний запис або вимова слова.
Граматичні характеристики слова (наприклад, число).
Значення слова, його синоніми, антоніми, асоціації тощо.
Зразки вживання слова в реченнях або в фразах.
Інші відомості, такі як походження слова, стилістичні відтінки, застосування в спеціальних контекстах.

Oxford Advanced Learner's Dictionary (OALD):

OALD є одним з найвідоміших словників для вивчення англійської мови, спрямованим на носіїв інших мов. Він містить докладні тлумачення слів, фраз, фонетичні транскрипції, приклади вживання та інформацію про вимову. Статті можуть містити інформацію про словосполучення, синоніми, антоніми, походження слів та інші додаткові деталі. Структура статті може включати розділи, які вказують на частину мови, граматичні властивості та контекст, в якому слово зазвичай вживається.

Cambridge Learner's Dictionary (CLD):

CLD також є популярним словником для вивчення англійської мови, спеціально спрямованим на вивчаючих англійську як іноземну мову. Він

також містить тлумачення, фрази, приклади вживання, фонетичні транскрипції та вимову. CLD надає додаткову увагу допоміжним інструментам для вивчення, наприклад, рівням складності слів та виразів, зразків граматичних структур та приміток щодо вживання. В статтях можуть також вказуватися синоніми, антоніми та інші корисні відомості про слова.

Словник синонімів української мови:

Зазвичай, словник синонімів фокусується на наданні альтернативних слів або виразів, що мають подібне значення. В статтях можуть також бути: список синонімів, які можуть бути розташовані за алфавітом або в групах, впорядкованих за відношенням семантичної близькості, приклади вживання синонімів у реченнях або контексті.

Для порівняння візьмемо по одній статті з кожного словника і зіставимо, що входить в будову словникової статті того чи іншого словника. Почнемо з Oxford Advanced Learner's Dictionary (OALD). Для цього обираємо словникову статтю для слова *abandon*, див. рис 2.2.

abandon *verb*

B2

» /ə'bændən/

» /ə'bændən/

+ Verb Forms

1 ★ **B2** to leave somebody, especially somebody you are responsible for, with no intention of returning

- **abandon somebody** *The baby had been abandoned by its mother.*
- *People often simply abandon their pets when they go abroad.*
- **abandon somebody to something** *'We have been abandoned to our fate,' said one resident.*
- *The study showed a deep fear among the elderly of being abandoned to the care of strangers.*

Рис. 2.2.

Словникова стаття Oxford Advanced Learner's Dictionary

Дивлячись на словникову статтю Oxford Advanced Learner's Dictionary (OALD), ми одразу бачимо слово, частину мови, фонетичну транскрипцію, рівень знання мови, докладні тлумачення слова, приклади вживання та інформацію про вимову.

The screenshot shows the dictionary entry for 'awareness'. At the top, the word 'awareness' is displayed in a large, bold font, followed by the part of speech 'noun'. Below this, the Ukrainian translation 'обізнаність' is shown in blue. A bullet point provides an example sentence: 'The aim of the campaign is to raise awareness of the dangers of taking illegal drugs.' A note indicates that the translation is from the 'PASSWORD English-Ukrainian Dictionary © 2022 K Dictionaries Ltd'. A yellow bar highlights the section 'EXAMPLES of awareness'. Below this, the word 'awareness' is repeated in a large font. Two example sentences are provided, each with a source attribution to 'From the Cambridge English Corpus' and a speech bubble icon on the right. The first example sentence is 'We now turn to a third important aspect of vision, namely, visual awareness.' The second example sentence is 'However, awareness of these various research areas could be useful in providing support tools within a computer-based music system.'

Рис. 2.3.

Словникова стаття Cambridge Learner's Dictionary (CLD)

Словникова стаття Cambridge Learner's Dictionary складається зі слова, частини мови, до якої воно належить, переклад слова на українську мову, приклад застосування слова.

Словникова стаття «Практичного словника синонімів української мови» [Караванський, 2000] складається з базового слова, до якого наводяться синоніми, списку синонімів та виразів, що мають схожі значення (див. рис. 2.4).

СВІЖИЙ, (*хліб /овоч, молоко/*) щойно з печі /з дерева, з-під корови/; (- *білизну*) чистий, не одяганий; (*вітер*) холодненький, прохолодний, /*на морі/* сильний; (- *барву*) незлинялий, не вйцвілий; (- *зелень*) молодий, незів'ялий, соковитий; (*голос у літературі*) новий; (- *враження*) незатьмарений; (- *сили*) відновлений, відсвіжений, не виснажений, не вичерпаний; (*вигляд*) здоровий, квітучий; (*слід*) незатоптаний, *п.* гарйчий; (- *людину*) незнайомий, малознайомий; (- *вісті*) останній, найновіший; (- *риму*) оригінальний; (- *подію*) недавній; (-*рану*) живий; *пор.* СИРОВИЙ.

Рис. 2.4.

Словникова стаття «Практичного словника синонімів української мови»

Отже, порівнявши три словника, можна дійти висновку, що монолінгвальний та двомовний словники мають декілька спільних розділів у своїй будові, таких як частина мови, приклади застосування, в той час як словник синонімів немає нічого спільного з цими словниками.

Висновки до розділу 2

У цьому розділі було описано специфіку навчального словника, типи таких словників, а також порівняно будови словникових статей різних навчальних словників.

Навчальні словники – це комплексні інструменти, які виконують різноманітні завдання з різними функціями, спрямованими на підтримку та покращення процесу вивчення мови .

У цьому розділі було описано різні типи навчальних словників, серед них – моно- та білінгвальні, спеціалізовані тощо.

Також у останньому підрозділі було порівняно будови словникових статей словників різних типів.

Розгляд поняття «навчальний словник», вивчення його типів та порівняння словникових статей допомогло зрозуміти, чим відрізняються навчальні словники та які переваги мають. Також проаналізовано, на які фактори слід звертати увагу при виборі навчального словника.

РОЗДІЛ 3. ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ СЛОВНИК

3.1. Специфіка укладання електронних навчальних словників

Укладання електронних навчальних словників має свої особливості, які відрізняють їх від звичайних словників у паперовому форматі. Основні аспекти специфіки укладання електронних навчальних словників включають наступне (див. таб. 3.1).

Електронний формат – електронні навчальні словники зазвичай зберігаються в цифровому форматі для використання на різних електронних пристроях, таких як комп'ютери, планшети та смартфони; вони доступні у форматах PDF та EPUB або через спеціалізоване програмне забезпечення, мобільні додатки та веб-сайти.

Мультимедійність – електронні навчальні словники можуть містити не лише письмові визначення слів, але й аудіо-вимови. Вони також можуть включати мультимедійні елементи, такі як зображення та відео, щоб допомогти вам краще зрозуміти значення і вживання слів.

Пошук і навігація – електронні навчальні словники часто мають зручні функції пошуку і навігації, щоб допомогти користувачам швидко знайти потрібне слово. Користувачі можуть шукати потрібне слово різними способами, наприклад, за алфавітом, за ключовим словом або за категорією.

Табл. 3.1.

**Список аспектів укладання електронних навчальних
словників**

Аспекти укладання електронних навчальних словників
Електронний формат
Мультимедійність
Пошук та навігація
Зв'язок з іншими ресурсами
Оновлення та редагування
Персоналізація
Мобільність
Взаємодія з користувачем
Адаптація до потреб користувача
Інтеграція з іншими програмами та платформами
Актуалізація і контроль якості

Посилання на інші ресурси – електронні навчальні словники містять посилання на інші ресурси, такі як інші словники, енциклопедії та онлайн-ресурси, щоб допомогти користувачам знайти більше інформації або глибше вивчити певне поняття.

Оновлення та редагування – електронні навчальні словники можна легко оновлювати та редагувати. Це дозволяє користувачам вносити зміни до словника, додавати нові слова та визначення, а також виправляти помилки, які можуть виникнути.

Персоналізація – деякі електронні навчальні словники пропонують можливість персоналізації. Користувачі можуть створювати власні списки слів, додавати приклади вживання, робити закладки та використовувати інші інструменти для зберігання і використання слів відповідно до своїх потреб.

Мобільність – електронні навчальні словники часто доступні на різних пристроях і платформах, що дозволяє користувачам отримувати доступ до словника в зручний для них час і в зручному місці. Наприклад, ними можна користуватися офлайн на мобільних пристроях, що особливо зручно для дітей молодшого шкільного віку та студентів.

Взаємодія з користувачем – електронні навчальні словники можуть мати інтерактивні елементи, які заохочують до активного діалогу з користувачем. Наприклад, можуть бути вправи та вікторини для перевірки розуміння та використання мови, а користувачі можуть коментувати, ставити запитання та ділитися власними прикладами використання.

Відповідність потребам користувачів – електронні навчальні словники можуть мати функції, які дозволяють користувачам налаштовувати їх відповідно до своїх потреб. Наприклад, можна змінити розмір шрифту, вибрати режим відображення (наприклад, нічний), встановити переклади на різні мови тощо, щоб зробити словник зручнішим у використанні.

Інтеграція з іншими програмами та платформами – електронні навчальні словники можна інтегрувати з іншими навчальними

програмами, текстовими редакторами та онлайн-платформами. Наприклад, у контексті вивчення мови вони можуть використовуватися під час читання або написання текстів і дозволяти користувачам зручно перевіряти значення і правильність вживання слів.

Оновлення та контроль якості – електронні навчальні словники потребують постійного оновлення, підтримки та контролю якості. Оскільки мови постійно змінюються і постійно з'являються нові слова та вирази, важливо регулярно оновлювати словникову базу і стежити за змінами в мові, щоб навчальний словник був максимально корисним для користувача.

3.2. Структура електронного навчального словника

Для того щоб створити програму електронного навчального словника, необхідно спочатку підготувати структуру цієї програми, на яку у майбутньому ми будемо орієнтуватись, роблячи додаток електронного навчального словника.

Побачити структуру словника можна на рис.3.1.

Як видно з рисунка, електронний словник має розгалужену структуру. В основі програми лежать дві бази даних. Перша база даних – це база даних словникових статей. Друга база даних – це база даних користувачів.

До інтерфейсу адміністратора належить два блоки. Блок заповнення інформації, через який виконується занесення записів у базу даних словникових статей. Іншим блоком є блок керування користувачами, який виконує суто адміністративну функцію, та використовує для цього базу даних користувачів.

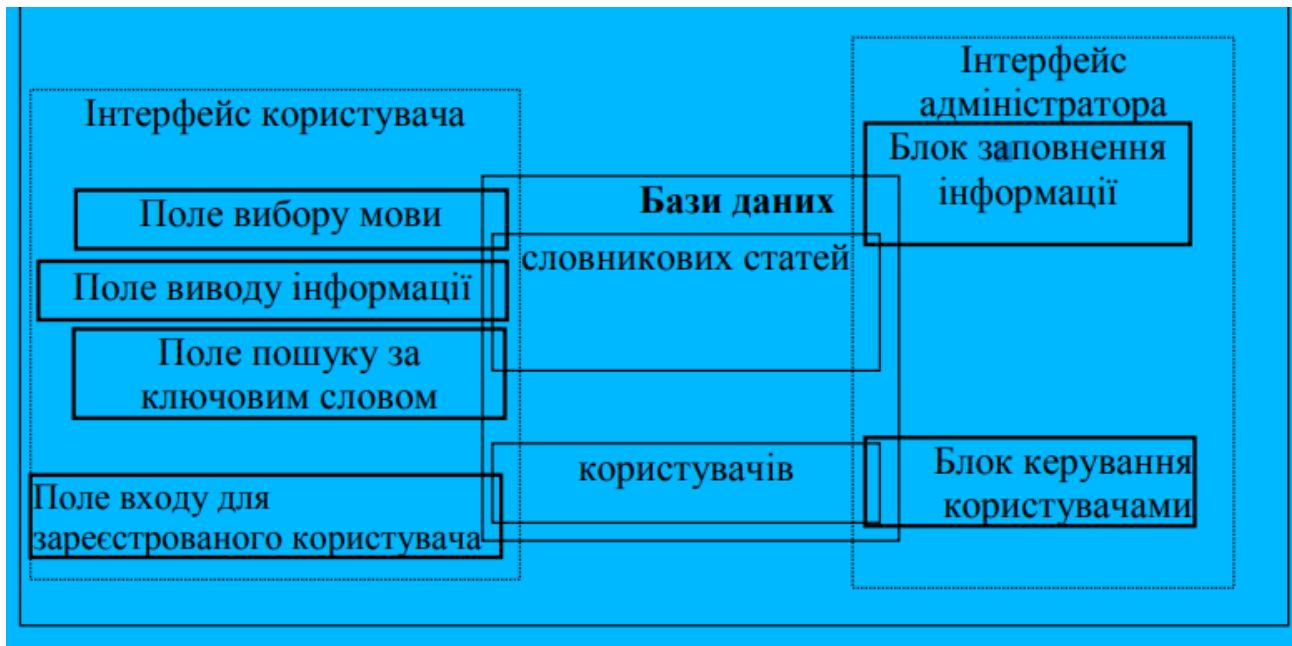

Рис. 3.1.

Структура електронного навчального словника

Важливою частиною програми є інтерфейс користувача, у якому записані основні функції, які він може використовувати:

- Обирати мову;
- Отримувати виведену інформацію;
- Пошук за ключовим словом;
- Входити у програму, будучи зареєстрованим користувачем.

Зробивши ось таку не складу структуру електронного навчального словника, у майбутньому ми матимемо змогу простіше зорієнтуватись у написанні програми.

3.3. Методи укладання електронних навчальних словників

Електронний навчальний словник в порівнянні з традиційним друкарським словником повинен бути складений трохи інакше, для того щоб досягти

максимального ефекту. Для цього необхідно зробити глави коротшими, тобто зробити екранні сторінки меншого розміру. Кожен розділ необхідно розбити на фрагменти, в яких повинні міститись декілька текстових абзаців, або зображення і стисле пояснення цього зображення. Отримуючи інформацію таким чином, студент або учень переглядає матеріал, який подається фрагментами і не подається безперервно велика кількість зайвої інформації.

Для укладання електронного словника, як у цілому будь-якого іншого виду словника, нам необхідно визначити ціль, з якою ми робимо словник, тобто необхідно знайти цільову аудиторію. Це може бути словник вивчення мови або спеціалізований словник для фахівців.

Після визначення з цілю укладання словника необхідно зібрати та проаналізувати лексичний матеріал, який буде включений до словника. Це може бути перегляд літератури, корпусний аналіз текстів, консультація з експертами тощо. Важливо включити різноманітні слова, фрази та приклади використання.

Важливим методом укладання словника є організація структури. Слід визначити, яким чином буде організована структура. Це може бути алфавітний порядок, тематичне групування, розподіл за частотою вживання і т.д. Але організовуючи структуру, слід пам'ятати про зручну навігацію та пошук по словнику.

Завершивши проектування структури переходимо до наступного етапу створення відповідних вмістових блоків для кожного слова або фрази. В залежності від типу електронного словника, кожен блок буде включати в себе різні тексти. Так як ми робимо електронний словник, нам необхідно щоб кожна одиниця інформації була відформатована у зручному вигляді для користувача. Словник може бути представлений у вигляді веб-сторінки або мобільного додатку. І важливо забезпечити користувача зручною навігацією, зрозумілим інтерфейсом.

Таким чином ми вже визначились з ціллю укладення електронного навчального словника, зібрали необхідний лексичний матеріал, організували структуру, по якій ми будемо створювати словник і навіть створили вміст. Після того як був зроблений дизайн веб-сторінки або мобільного додатку та було додано до нього весь лексичний матеріал, необхідно усе знову перевірити та відредагувати у разі помилок. Перед публікацією словника особливо важливо здійснити перевірку словникових статей та інформації, що була додана. Особливу увагу треба присвятити перевірці справності роботи інтерфейсу.

Після завершення всіх попередніх етапів словник готовий до публікації. Ви можете розмістити його на веб-сайті, в магазині додатків або інших медійних платформах, а також поширити серед цільової аудиторії.

Як і більшість електронних додатків у наш час, електронні словники також повинні залишатись актуальними, оскільки постійно відбуваються мовні зміни та з'являються нові слова. Тому важливо забезпечити механізм оновлення словника, можливість додавання нових слів, виправлення помилок та вдосконалення вмісту. Це може включати регулярні оновлення через веб-сайт або випуск оновлених версій мобільного додатку.

Електронні словники можуть бути більш ефективними та цінними, якщо в них беруть участь користувачі. Створення можливостей для користувачів додавати нові слова, вносити виправлення та надавати власні приклади використання може зробити словник більш сучасним і цікавим для ширшої аудиторії.

Ретельний аналіз фідбеку від користувачів може допомогти вдосконалити словник. Систематичний збір фідбеку, включаючи пропозиції щодо поліпшення, виявлення помилок або необхідності нового вмісту, може допомогти зробити словник більш корисним та відповідним потребам користувачів.

Це лише загальні методи укладання електронних навчальних словників. Варто врахувати, що конкретні кроки та підходи можуть залежати від особливостей проекту та вимог цільової аудиторії.

Висновок до розділу 3

У цьому розділі було розглянуто специфіку укладання електронних навчальних словників, структуру цих словників та методи укладання.

Специфіка укладання електронних навчальних словників полягає у тому, що електронні навчальні словники відрізняються від традиційних паперових словників за формою та функціями. Вони створюються в цифровому форматі і можуть використовуватися на електронних пристроях. Ключові особливості електронних навчальних словників включають функції пошуку, зв'язки між словами та оновлення контенту в режимі реального часу.

До структури електронних навчальних словників, по-перше, входить словникова база даних, що містить слова та їхні значення. Кожен словник може містити такі елементи, як слова, визначення, синоніми, антоніми, та приклади. Крім того, електронні словники часто мають додаткові функції, такі як вимова слів, переклад на інші мови, додаткові коментарі та коментарі користувачів.

Укладання електронних навчальних словників вимагає специфічних методів і процесів. Найпоширеніший метод полягає в тому, що експерт або лінгвіст вводить слова та їхні значення і створює словникову базу даних. Словникова база даних може також автоматично оновлюватися шляхом автоматичної обробки прикладів, синонімів і антонімів.

Таким чином, електронні навчальні словники є важливим інструментом для вивчення та використання мови. Вони забезпечують легкий доступ до інформації, допомагають збільшити словниковий запас, покращити вимову та

розуміння. Структура електронних навчальних словників і спосіб їх укладання забезпечують простоту використання та достовірність наданої інформації.

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі було досліджено принципи та етапи укладання електронних навчальних словників. Проведений аналіз літературних джерел, а також використання практичних прикладів підтвердили важливість та актуальність розробки електронних навчальних словників у сучасному освітньому процесі.

Висновок дослідження показав, що процес укладання електронних навчальних словників включає кілька ключових етапів. Першим етапом є аналіз потреб та вимог користувачів. Необхідно з'ясувати, які мовні або предметні області потребують словникової підтримки, а також які функціональні можливості має мати електронний словник.

Другим етапом є збір інформації та лексикографічний аналіз. На цьому етапі проводиться пошук та відбір лексичного матеріалу, його систематизація та опис. Важливо детально проаналізувати кожне слово, визначити його значення, вживання та лексикографічні характеристики.

Третім етапом є розробка та структурування електронного словника. На цьому етапі визначається формат та структура словника, включаючи його організацію, навігацію та пошукові можливості. Розробка інтерфейсу та вибір технологій також відіграють важливу роль на цьому етапі.

Останнім етапом є тестування та впровадження електронного словника. Необхідно перевірити правильність та зрозумілість лексикографічних даних, а також функціональність програмного забезпечення. Після успішного тестування електронний словник може бути впроваджений для використання користувачами.

В результаті було досягнуто мету роботи. Було досліджено та аналізовано будову навчального словника, також була досліджена структура та принципи укладання словника.

Також були виконанні основні завдання цієї роботи, а саме: було досліджено основні функції навчального словника, виділено основні типи навчальних словників, та принципи їх укладання. Також було схарактеризовано будову словникової статті та було порівняно їх у навчальних словниках. А саме основне, були створені правила та принципи при укладанні електронного навчального словника.

Основними методами дослідження були використані: описовий метод, метод контекстного і компонентного аналізу. Теоретико-методологічною основою роботи є праці українських фахівців з лексикографії.

Дотримуючись принципів та етапів створення електронного навчального словника, ми отримаємо інформацію, методи та структуру для укладання електронного навчального словника. Він допоможе користувачам швидко знаходити необхідну інформацію, покращити мовні навички та сприятиме успішності процесу навчання.

Отже, робота над укладанням електронних навчальних словників є складним та багатоетапним процесом. Враховуючи принципи та етапи, описані у цій дипломній роботі, можна у майбутньому ефективно розробити та впроваджувати електронні словники, що допоможуть поліпшити якість навчання та сприяють розвитку освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Англійсько-українсько-англійський словник наукової мови (фізика та споріднені науки): У 2-х частинах / [уклад.: О. Кочерга, Є. Мейнарович]. – Вінниця : Нова книга, 2010. – Ч. II – українсько-англійська. – XXXIV + 1566 с.
2. Балалаєва О. Ю. (2014). АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ СЛОВНИК»//Проблеми сучасного підручника, (14), 26–33.
3. Верхратський І. Кілька слів о словарі О. Партицького. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001270>.
4. Демська О.М. Вступ до лексикографії: навчальний посібник /О. М. Демська ; Національний університет "Києво-Могилянська академія". Київ : Києво-Могилянська академія, 2010. – 265, [1] с
5. Драбовська В.А. Лінгвокультурологічна концепція лексикографії США: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Запоріжжя, 2016. 21 с.
6. Електронний словник мови Тараса Шевченка [Електронний ресурс] / Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка // Mova.info. - Режим доступу: <http://www.mova.info/Page.aspx?l1=220>
7. Іванова О.В. Основи укладання галузевих глосаріїв: підручник / О.В. Іванова. – К.: ЦП «Компринт», 2017. Компютерна лексикографія с. 166-184.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. К.: «Українська книга», 2000. 480 с
9. Касілов О.В. Інформаційна технологія автоматизованої переробки текстової інформації при створенні електронних словників-тезаурусів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 – Інформаційні технології / О.В. Касілов; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". Х., 2008. 20 с.

10.Крапива Ю. В., Медведь О. В. Укладання словника фальшивих друзів перекладача для пари мов «англійська – українська»//Закарпатські філологічні студії. Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 19, Т. 1. С. 171–175. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.31>

11.Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика. - Л.: Інститут українознавства НАНУ, 2005. - 147 с. 19.

12.Н.М. Захлюпана, О.Й. Максимів, М.Ю. Стельмах, І.В. Яремчук Принципи укладання навчального українсько-перського словника. Східний Світ, 2013, № 1. 6с

13.. Перебийніс В.І., Рукіна Е.П., Хідекель С.С. Англо-український навчальний словник-мінімум. – К.: Наукова думка, 1995

14.Перебийніс В.І. Лексикографічне забезпечення навчального процесу з іноземної мови // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Серія "Філологія", 1999. – Т. 2. – № 1. – С. 12-19.

15. Перебийніс, В. І., Бобкова, Т. В. (2008) *Типологія навчальних словників*. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (38). pp. 81-84.

16.Петрова Т.О. Систематизація термінологічних словників у спеціальному словникарстві//Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2021. Вип. 88. С. 98–103. DOI: 10.26565/2227-1864-2021-88-15.

17.Полуктова А. Ю. Теоретичні засади укладання словника-мінімуму лінгвістичної термінології//Наукові праці. Філологія. Мовознавство. 2012. Вип. 183, Т. 195. С. 76–80.

18.Пушкарьова Т. (2022). Деякі особливості укладання модульно-інтегрованого навчального підручника в контексті осучаснення освітнього середовища. Проблеми сучасного підручника, (28), 145–154.

- 19.Сінкевич Н.М., Плющай О.О. Лінгвістичні та екстралінгвістичні особливості електронних словників сучасної української мови. Вип. 17. Лексикологія і граматики української мови. с. 1-10
- 20.Словники України on-line [Електронний ресурс] : український лінгвістичний портал. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.
21. Словники у фонді відділу довідково-бібліографічного обслуговування: нові надходження//Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2782>.
- 22.Сучасна українська літературна мова: Лексика і Фразеологія / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. К.: Наук. думка, 1973. 438 с.
- 23.Тлумачний словник термінів з освіти, наукознавства, стилістики та красномовства / уклад.: І. Є. Намакштанська, О. В. Романова, В. М. Левченко [та ін.] ; за заг. ред. І. Є. Намакштанської, В. М. Левченка. Донецьк: Донбас, 2014. 507 с.
- 24.Южакова О. Навчальний словник у виші: місце, роль і засади укладання//Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. № 765. С. 20–24.
- 25.English Conjugation: System and Functioning (Reference-Book). CD-ROM К., 2003
- 26.Hartmann R. R. K. Dictionary of Lexicography / R. R. K. Hartmann, G. James. L. ; N. Y.: Taylor & Francis, 1998. 192 p.
- 27.Malkiel Y. A Typological Classification of Dictionaries on the Basis of Distinctive Features / Y. Malkiel // Problems in Lexicography. – Bloomington : Indiana University Press, 1962. – P. 3–24
- 28.Melnyk, S., Sikorska, V., & Luhova, T. (2020). КОМПЛЕКСНИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ СЛОВНИК: МЕТОДИ СКЛАДАННЯ, ДОСВІД І СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», (9(77), 11–15. .

29. Michael H. Flynn. Electronic Dictionaries, Printed Dictionaries and No Dictionaries: the Effects on Vocabulary Knowledge and Reading Comprehension: a dissertation for the degree of Master of Arts in Teaching English as a Foreign or Second Language. United Kingdom, 2007. 21 с.

30. Mova.info [Електронний ресурс]: лінгвістичний портал. - Режим доступу: <http://www.mova.info/>

31. Piotr Nagórka. Dictionary making and quality education, University of Warsaw, Poland. (pp.7-18) Chapter: 1, Warsaw, 2016

19.05.2023

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота представлена на 48 сторінках, вона містить 3 розділи, 10 ілюстрацій, 2 таблиці, 31 джерело в списку використаної літератури.

Предмет роботи – принципи побудови та укладання електронних навчальних словників, його компонентів та складників.

Об'єктом розгляду виступає електронний навчальний словник.

Метою виконання роботи є дослідження та аналіз будови навчального словника, дослідження структури та з'ясування принципів, а також методів укладання електронного навчального словника.

У першому розділі представлені основні поняття з лексикографії. У другому розділі інформація про специфіку навчальних словників. У третьому розділі були розглянуті специфіка, структура та методи укладання електронних навчальних словників.

За результатами роботи було зроблено висновки та пропозиції щодо створення ідеї структуризації методів для укладання електронних словників.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЛЕКСИКОГРАФІЯ, СЛОВНИК, ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ СЛОВНИК, СЛОВНИКОВА СТАТТЯ.

ABSTRACT

The thesis consists of 48 pages, it contains 3 chapters, 10 illustrations, 2 tables, 31 sources in the list of references.

The subject of the work is the principles of construction and arrangement of electronic educational dictionaries and its components.

The object of consideration is the electronic educational dictionary.

The purpose of the work is the research and analysis of the structure of the educational dictionary, study of the structure and clarification of the principles, and methods of compiling an electronic educational dictionary.

The first chapter presents the basic concepts of lexicography. The second section contains information about the specifics of educational dictionaries. In the third section, the specifics, structure and methods of compiling electronic educational dictionaries are considered.

Based on the results of the work, conclusions and proposals were made regarding the creation of the idea of structuring methods for compiling electronic dictionaries.

KEY WORDS: LEXICOGRAPHY, DICTIONARY, ELECTRONIC EDUCATIONAL DICTIONARY, DICTIONARY ARTICLE.